

СЕКЦІЯ 2. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Барський В. Р.

*доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

МІЖТЕРИТОРІАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО РЕГІОНІВ: НА МЕТЕРІАЛАХ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Державна регіональна політика України в цілому та форми міжтериторіального співробітництва регіонів регламентується багатьма нормативно-правовими актами, які відрізняються між собою за юридичною природою та хронологію видання.

Державна регіональна політика України формується з урахуванням відповідних міжнародно-правових актів. Станом на середину 2020 р. Україна є підписантом Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями 1980 року (набрала чинність для України 22.12.1993 р.) та низки протоколів до неї, Рішення про Концепцію міжрегіонального та прикордонного співробітництва держав-учасниць СНГ 2004 р. (набрала чинність для України 15.09.2004 р.), Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва (набрала чинності для України 16.05.2012 р.) та інших.

Конституції України встановлює загальні засади державної регіональної політики. Зокрема, у ст. 132 закріплює, що територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

Положення Конституції України розвинуті в законах «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 р., «Про транскордонне співробітництво» від 24.06.2004 р., «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. Саме ці акти містять визначення понять – єврорегіон, мікрорегіон, макрорегіон, регіон.

За роки незалежності інституційний механізм реалізації державної регіональної неодноразово змінювався. В умовах президентсько-парламентської республіки на його розвиток вчиняли вплив переважно акти Президента України, зокрема укази від 9 квітня 2010 р. № 533/2010

«Про Раду регіонів» (втратив чинність 05.09.2014, та від 31.05.2011 № 633/2011 р. «Про затвердження Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України» (втратив чинність 22.06.2019 р.).

В умовах парламентсько-президентської республіки, відбувся перерозподіл повноважень в галузі формування та реалізації державної регіональної політики між Президентом України та Кабінетом Міністрів України, на користь останнього. Саме акти вищого органу виконавчої гілки влади визначають сучасну державну регіональну політику України та інституційний механізм її реалізації. Особливе значення серед них мають постанови Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки» та від 23 серпня 2016 р. № 554 «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 роки» тощо.

Політичні тренди в інших країнах Європи, зокрема, поширення концепції «Європа регіонів», впливають на розвиток державної регіональної політики України та розвиток міжтериторіального співробітництва регіонів.

До найбільш сталих форм міжтериторіального співробітництва регіонів належить членство окремих адміністративно-територіальних одиниць України в міжнародних спеціалізованих організаціях та асоціаціях. Членство регіонів у відповідних об'єднаннях свідчить про фактичне визнання їх обмеженої міжнародно-правової суб'єктності. Зокрема, Одеська область є дійсним членом Асамблеї європейських регіонів (з 1992 р.), Робочої співдружності придунайських країн (з 1994 р.), Асоціації європейських прикордонних регіонів (з 2001 р.), Конференції приморських регіонів Європи (з 2004 р.), Асамблеї європейських виноробних регіонів (з 2004 р.) та інших.

Розповсюдженою формою міжтериторіального співробітництва регіонів є укладання двосторонніх міжрегіональних угод між місцевими органами виконавчої влади України та відповідними органами інших країн. Станом на середину 2020 р. Одеська обласна адміністрація є підписантом 24 угод про співробітництво з відповідними органами влади Болгарії, Грузії, Італії, Латвії, Литви, Китаю, Молдови, Польщі, Словенії, Румунії, Туреччини, Туркменістану, Угорщини, Чехії [1]. Угоди передбачають поглиблення торговельно-економічного, науково-технічного і культурного співробітництва між регіонами-підписантами.

Одеська область також залучені до реалізації проектів міжнародної технічної допомоги. Зокрема, станом на середину 2020 р. Одеська обласна державна адміністрація є бенефіціаром у 25 проектах міжнародної технічної допомоги [2]. Завдяки цим проектам іноземні донори

на безоплатній основі передають відповідним одержувачам міжнародної технічної допомоги в Одеському регіоні різноманітне «ноу-хау», проводять експертну оцінку, надають консалтингові послуги, навчають українських фахівців, постачають обладнання тощо.

Серед форм міжтериторіального співробітництва регіонів особливе місце займає транскордонне співробітництво. Суб'єктами транскордонного співробітництва є прикордонні регіони європейських країн, суб'єктність яких визначається національними законодавствами країн, а також транскордонними угодами, укладеними між місцевими органами влади.

Найбільш розвиненою формою транскордонного співробітництва є створення внутрішніми прикордонними регіонами сусідніх держав Єврорегіонів. Засади їх створення визначені Європейською рамковою конвенцією про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва.

Єврорегіони створюються для того, щоб об'єднати органи місцевої влади різних країн для вирішення питань, спрямованих на поліпшення життя населення прикордонних територій. Вони є своєрідним полігонами апробації сумісності законодавства різних країн. Прихильники цієї форми міжтериторіального співробітництва вважають її сучасним інструментом просторового розвитку і важливим чинником процесу європейської інтеграції.

Розвинуте транскордонне співробітництво є одним з маркерів децентралізації влади, яка, в свою чергу, створює можливості для прояву внутрішніми регіонами більшої самостійності у встановленні і розвитку зовнішніх зв'язків. Такий підхід дозволяє оптимізувати зовнішні зв'язки регіонів з урахуванням їх конкретних можливостей і потреб, робити ці зв'язки більш динамічними та ефективними.

Станом на середину 2020 р. адміністративно-територіальні одиниці України є співзасновниками 10 Єврорегіонів (Одеська область – Єврорегіону «Нижній Дунай») До їх складу також входять прикордонні адміністративно-територіальні одиниці Білорусі, Молдови, Польщі, Росії, Румунії та Словаччини (таблиця 1). В зв'язку з тим, що серед співзасновників частини вказаних Єврорегіонів є прикордонні регіони Росії, подальше перебування у їх складі адміністративно-територіальних одиниць України потребує чіткої політичної та юридичної визначеності з боку органів державної влади.

Процедура заснування Єврорегіону, а також процедура виходу з його складу потребують чіткого юридичного визначення кола осіб, уповноважених підписувати транскордонні угоди та представляти відповідну адміністративно-територіальну одиницю України на рівні конкретного Єврорегіону.

**Єврорегіони за участю адміністративно-територіальних одиниць
України станом на 25.09.2020 року**

№ з/п	Назва Єврорегіону	Дата створення	Склад Єврорегіону
1	Карпатський Єврорегіон	14 лютого 1993 р.	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька області (Україна), Підкарпатське воєводство (Польща), Кошицький та Пряшівський краї (Словаччина), медьє Боршод-Абауй-Земплен, Хайду-Біхар, Хевеш, Яс-Надькун-Сольнок та Сабольч-Сатмар-Берег (Угорщина); повіти Біхор, Селаж, Сату-Маре, Марамуреш, Харгіта, Сучава та Ботошань (Румунія).
2	Єврорегіон «Буг»	29 вересня 1995 р.	Волинська область, Жовківський та Сокальський райони Львівської області (Україна), Люблінське, воєводство (Польща), Брестська область (Білорусь).
3	Єврорегіон «Нижній Дунай»	14 серпня 1998 р.	Одеська область (Україна), райони Вулканешти, Кагул, Кантемір (Молдова), повіт Бреїла, Галац, Тульча (Румунія).
4	Єврорегіон «Верхній Прут»	22 вересня 2000 р.	Чернівецька та Івано-Франківська області (Україна), Ботошанський та Сучавський повіти (Румунія), Фалештський, Єдинецький, Глоденський, Окницький, Ришканський та Бриченський (Молдова).
5	Єврорегіон «Дніпро»	29 квітня 2003 р.	Чернігівська область (Україна), Брянська область (Росія), Гомельська область (Білорусь).
6	Єврорегіон «Слобожанщина»	7 листопада 2003 р.	Харківська область (Україна), Белгородська область (Росія).
7	Єврорегіон «Ярославна»	24 квітня 2007 р.	Сумська область (Україна), Курська область (Росія).
8	Єврорегіон «Донбас»	29 жовтня 2010 р.	Луганська область, Донецька область (Україна), Ростовська область (Росія).
9	Єврорегіон «Дністер»	2 лютого 2012 р.	Вінницька область (Україна), Сорокський, Флорештський і Шолданештський райони (Молдова).
10	Асоціація «Чорноморський Єврорегіон»	26 вересня 2008 р.	Азербайджан, Албанія, Болгарія, Греція, Грузія, Молдова, Російська Федерація, Румунія, Сербія, Туреччина, представлені на рівні міст, областей, провінцій, країв, автономних республік, Україна (Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька, Донецька області, Автономна Республіка Крим, а також місто Севастополь).

Відповідно до Протоколом N 3 до Європейської рамкової конвенції з транскордонного співробітництва, місцеві органи влади мають право підписувати міжнародні угоди виключно в рамках транскордонного співробітництва, але співпраця здійснюється в межах національного законодавства. Згідно п. 3 ст. 26 Закону «Про місцеві державні адміністрації» до повноважень місцевих державних адміністрації в галузі міжнародних та зовнішньоекономічних відносин, належать, в тому числі, розвиток міжнародного співробітництва в галузі економіки, захисту прав людини, боротьби з тероризмом, екологічної безпеки, охорони здоров'я, науки, освіти, культури, туризму, фізкультури і спорту; укладання договорів з іноземними партнерами про співробітництво в межах компетенції, визначеної законодавством.

Поглиблення децентралізації в Україні та перерозподіл повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування тривають. Однак, вже зараз перед вітчизняними законодавцями та експертним середовищем стоїть питання про визначення посадових осіб, які після змін в системі органів влади на місцях, будуть уповноважені представляти регіони України на міжнародному рівні, підписувати угоди про міжтериторіальне співробітництво тощо.

Література:

1. Міжрегіональні угоди Одеської області. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/categories/files/5f0eae87eeba.pdf>
2. Перелік проєктів міжнародної технічної допомоги, в яких обласна державна адміністрація виступає бенефіціаром. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/mizhnarodna-tekhnichna-dopomoga>